

Handhavingsrapportage Schiphol 2009
1 november 2008 - 1 mei 2009

Datum 30 juni 2009

Inhoud

	Samenvatting	5
1	Inleiding	7
1.1	Wettelijk kader	7
1.2	Handhavingssystematiek	7
1.3	Regeling milieu-informatie luchthaven Schiphol	9
1.4	Parallel starten problematiek	9
1.5	Experimenten Schiphol	10
1.6	Ontheffingsverzoek ex artikel 8.23 Wet luchtvaart	11
1.7	Bestuursrechtelijke afhandeling overschrijdingen grenswaarden geluid	11
1.8	Bestuursrechtelijke afhandeling overtredingen LVNL	12
1.9	Handhaving slots	12
1.10	Verslaglegging	13
2	Gegevensverstrekking en kwaliteitsborging	15
2.1	Gegevensverstrekking	15
2.2	Kwaliteitsborging	16
3	Toezicht naleving regels	19
3.1	Afwijkingen van luchtverkeerwegen en minimum vlieghoogten door gezagvoerders	19
3.2	Afwijkingen van luchtverkeerwegen en minimum vlieghoogten door de luchtverkeersleiding	22
3.3	Baanbeschikbaarstelling	25
3.4	Afwijkingen van beperkingen banenstelsel	26
3.5	Regels ter beperking van de uitstoot van stoffen die geurhinder veroorzaken	28
4	Toezicht naleving grenswaarden	31
4.1	Grenswaarden voor het externe veiligheidsrisico	31
4.2	Grenswaarden voor de geluidbelasting	31
4.2.1	Totale volume geluid L_{den}	31
4.2.2	Geluidbelasting handhavingspunten L_{den}	31
4.2.3	Totale volume geluid L_{night}	33
4.2.4	Geluidbelasting handhavingspunten L_{night}	33
4.3	Grenswaarden voor de uitstoot van stoffen die lokale luchtverontreiniging veroorzaken	34
5	Toezicht naleving hoogtebeperkingen objecten	37
6	Getroffen voorzieningen	39
7	Maatregelen inspecteur-generaal	41
Bijlage A:	Afwijkingen baan- en luchtruimgebruik	43
Bijlage B:	Grenswaarden handhavingspunten L_{den} en geluidbelasting t/m 30 april 2009	44

Bijlage C: Handhavingspunten L_{den} 45

Bijlage D: Grenswaarden handhavingspunten L_{night} en geluidbelasting t/m 30 april 2009 46

Bijlage E: Handhavingspunten L_{night} 47

Samenvatting

Op grond van artikel 8.29 van de Wet luchtvaart en artikel 3.1, eerste lid, van de Regeling milieu-informatie luchthaven Schiphol (RMI) dient jaarlijks vóór 1 juli door de Inspecteur-Generaal Verkeer en Waterstaat (hierna: de inspecteur-generaal) aan de minister van Verkeer en Waterstaat en de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (hierna: de minister van VROM) een verslag te worden uitgebracht. Dit verslag betreft de in de Wet luchtvaart en het Luchthavenverkeerbesluit Schiphol (LVB) vastgelegde veiligheids- en milieuaspecten over de periode van een gebruiksjaar.

Voor Schiphol beslaat het gebruiksjaar de periode 1 november tot en met 31 oktober. In de nu voorliggende handhavingsrapportage wordt verslag gedaan over de periode 1 november 2008 tot en met 30 april 2009.

De belangrijkste bevindingen en acties van de Inspectie Verkeer en Waterstaat (hierna: de Inspectie) over de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 zijn, dat:

- de grenswaarden voor het externe veiligheidsrisico, de geluidbelasting en de uitstoot van stoffen die lokale luchtverontreiniging veroorzaken, niet overschreden zijn;
- in verband met overschrijdingen van grenswaarden voor de geluidbelasting in twee handhavingspunten L_{den} en één handhavingspunt L_{night} in het gebruiksjaar 2008, de inspecteur-generaal op 29 april 2009 een voornemen tot het opleggen van maatregelen aan AAS en LVNL bekend heeft gemaakt;
- bij twee van de voor LVNL geldende regels van het LVB inzake het luchtruimgebruik, het feitelijke percentage afwijkingen hoger was dan het maximaal toegestane percentage afwijkingen;
- zich geen situatie heeft voorgedaan waarbij als gevolg van het niet beschikbaar zijn van banen is afgeweken van de beperkingen die gelden voor het baangebruik;
- door geen enkele luchtvaartmaatschappij dusdanig van een luchtverkeerweg is afgeweken dat ze door de Inspectie moest worden aangeschreven;
- uit de monitoring van de maatschappijen die in het gebruiksjaar 2008 een overtreding hebben begaan gebleken is dat deze maatschappijen in de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 geen significante afwijkingen in het vlieggedrag hebben vertoond, en er dus ook geen sprake is van recidive;
- bij inspecties van bouwkransen in twee gevallen is aangegeven welke restricties er zijn met betrekking tot de hoogte van de bouwkraan en in vier gevallen voorlichting is gegeven om een overtreding te voorkomen;
- in drie andere gevallen de bouwwerkzaamheden zijn stopgezet in verband met een overtreding van de geldende hoogtebeperking en aan de betreffende aannemersbedrijven hierover een waarschuwingsbrief is gestuurd;
- drie luchtvaartmaatschappijen wegens slotsmisbruik door de Inspectie zijn aangeschreven, maar in de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 geen overtredingen meer hebben begaan, waardoor in de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 ook geen dwangsommen hoefden te worden betaald.

1 Inleiding

1.1 Wettelijk kader

Het wettelijk kader voor de luchthaven Schiphol wordt gevormd door Hoofdstuk 8 van de Wet luchtvaart (Stb. 2002, 374), het Luchthavenindelingbesluit Schiphol (LIB) (Stb. 2002, 591; laatstelijk gewijzigd Stb. 2004, 425), het Luchthavenverkeerbesluit Schiphol (LVB) (Stb. 2002, 592; laatstelijk gewijzigd Stb. 2008, 390) en de Regeling milieu-informatie luchthaven Schiphol (RMI) (Stcrt. 2003, 34; laatstelijk gewijzigd Stcrt. 2004, 209).

De Wet luchtvaart en het LVB bevatten regels en grenswaarden die door Amsterdam Airport Schiphol (AAS), Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) en de luchtvaartmaatschappijen (hierna: de luchtvaartsector) moeten worden nageleefd. Het toezicht hierop wordt uitgeoefend door de Inspectie Verkeer en Waterstaat (hierna: de Inspectie), waarbij de Inspecteur-Generaal Verkeer en Waterstaat (hierna: de inspecteur-generaal) in geval van niet naleving van regels en/of grenswaarden de bevoegdheid heeft om handhavend op te treden.

Het LIB bevat regels omtrent de bestemming en het gebruik van de grond van en rond de luchthaven Schiphol (het luchthavengebied en het beperkingengebied). De handhaving van het LIB geschiedt door middel van het handhaven van de bestemmingsplannen en is derhalve een taak van de gemeenten. Uitzondering hierop vormt de handhaving van de hoogtebeperkingen uit het LIB inzake (mobiele) objecten. Deze handhaving geschiedt door de Inspectie (zie hoofdstuk 5).

Op de RMI wordt nader ingegaan in paragraaf 1.3 en hoofdstuk 2.

1.2 Handhavingssystematiek

De handhaving door de inspecteur-generaal heeft betrekking op de regels en grenswaarden zoals vastgelegd in het LVB en bovengenoemde bepaling over hoogtebeperkingen inzake (mobiele) objecten in het LIB.

Het gaat daarbij om:

- de regels voor het gebruik van het luchtruim en het baangebruik;
- de regels ter beperking van de uitstoot van stoffen die geurhinder veroorzaken;
- de grenswaarden voor het externe veiligheidsrisico (Totaal Risico Gewicht), de geluidbelasting (Totale Volume Geluid en geluidbelasting in handhavingpunten) en de uitstoot van stoffen die lokale luchtverontreiniging veroorzaken;
- de verbodsbepaling inzake het oprichten of plaatsen van objecten in strijd met de hoogtebeperkingen uit het LIB.

De handhaving vindt plaats over de periode van een gebruiksjaar. Voor Schiphol geldt als gebruiksjaar, de periode van 1 november in enig jaar tot en met 31 oktober in het daarop volgende jaar.

De handhavingssystematiek die door de Inspectie wordt toegepast is gebaseerd op de Wet luchtvaart. Daarbij dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de handhaving van grenswaarden en de handhaving van regels.

Ten aanzien van *grenswaarden* is in artikel 8.18 van de Wet luchtvaart bepaald dat de exploitant van de luchthaven (lees: AAS), de verlener van luchtverkeerdienstverlening (lees: LVNL) en de luchtvaartmaatschappijen een gemeenschappelijke verplichting hebben om overschrijdingen van grenswaarden te voorkomen (zorgplicht). Zodra de inspecteur-generaal constateert dat een grenswaarde overschreden is, wordt door de inspecteur-generaal op grond van artikel 8.22, eerste lid, van de Wet luchtvaart een maatregel voorgeschreven die ertoe moet bijdragen dat de belasting vanwege het luchthavenluchtverkeer weer binnen die grenswaarde wordt teruggedrongen.

In dit verband is het van belang te weten dat LVNL op basis van Hoofdstuk 8 van de Wet luchtvaart, in relatie tot de naleving van milieubepalingen, als een sectorpartij moet worden gezien. Voorts dient er rekening mee te worden gehouden dat voor handhavingpunten waarin een overschrijding is geconstateerd, op basis van artikel 4.2.1, vierde lid, van het LVB, eerst nog een berekening moet worden uitgevoerd om te bepalen in hoeverre bijzondere weersomstandigheden bij de overschrijdingen een rol hebben gespeeld. Indien nodig vindt vervolgens nog een analyse plaats om vast stellen of er nog andere factoren zijn die bepalend zijn voor het antwoord op de vraag in hoeverre de grenswaarde-overschrijdingen de sectorpartijen kunnen worden aangerekend. Pas dan neemt de inspecteur-generaal een eventuele maatregel.

Deze maatregel richt zich tot die partij die de betreffende maatregel ook kan uitvoeren. De schuldvraag (wie is verantwoordelijk voor de overschrijding van de grenswaarde) is daarbij niet aan de orde. Omdat een overschrijding van een grenswaarde pas na afloop van het gebruiksjaar definitief kan worden vastgesteld, zal de betreffende maatregel in beginsel niet eerder dan in het daarop volgende gebruiksjaar door de inspecteur-generaal worden opgelegd. Feitelijk betekent dit dan dat de maatregel erop is gericht dat de betreffende overschrijding zich in het nieuwe gebruiksjaar niet meer voor doet.

Ten aanzien van *regels* is in de artikelen 8.19 tot en met 8.21 van de Wet luchtvaart bepaald dat de partij tot wie de regel gericht is, verplicht is die regel ook na te leven. In tegenstelling tot bij grenswaarden geldt bij regels dus niet een gemeenschappelijke verplichting. De regels zoals vastgelegd in het LVB bevatten geboden, maar ook gelegitimeerde gronden om van die geboden af te wijken. Daarnaast kan te allen tijde door een partij op grond van de artikelen 8.19 tot en met 8.21 van de Wet luchtvaart van de regels van het LVB worden afgeweken als dat in het belang van de veiligheid nodig is.

Dit betekent dat pas van een overtreding sprake is als door de inspecteur-generaal is vastgesteld dat niet op basis van een gelegitimeerde afwijkingsgrond, dan wel op basis van veiligheid van een regel is afgeweken.

Overtreding van een regel van het LVB (en LIB) kan op grond van artikel 11.16 van de Wet luchtvaart worden bestraft met een bestuurlijke boete. Om recidive te voorkomen kan daarnaast op grond van artikel 11.15 van de Wet luchtvaart bestuursdwang worden toegepast, dan wel een last onder dwangsom worden opgelegd.

De handhavingssystematiek zoals die door de Inspectie wordt toegepast is nader uitgewerkt in het Handhavingsbeleid: Wet luchtvaart; De Luchthaven Schiphol (hierna: het Handhavingsbeleid).

1.3 Regeling milieu-informatie luchthaven Schiphol (RMI)

De gegevens die de inspecteur-generaal nodig heeft om de regels en grenswaarden te kunnen handhaven, dienen op grond van artikel 8.28 van de Wet luchtvaart door de sectorpartijen aan de Inspectie te worden verstrekt. Dit is nader uitgewerkt in de RMI. In de RMI is vastgelegd welke gegevens wanneer moeten worden verstrekt, hoe de gegevens tot stand moeten worden gebracht en aan welke kwaliteitseisen moet worden voldaan. In hoofdstuk 2 wordt hier nader op ingegaan.

1.4 Parallel starten problematiek

Via een stapsgewijze aanpak wordt door LVNL, samen met AAS, KLM en de rijksoverheid, gewerkt aan een oplossing van de parallel starten problematiek. Deze oplossing moet ervoor zorgen dat op een veilige manier en onder alle weersomstandigheden gelijktijdig op SID's van de Polderbaan en Zwanenburgbaan kan worden gestart. De basis hiervoor is gelegd met de wijziging van de luchtverkeerwegen ten noorden van de Zwanenburgbaan. Deze wijziging is vastgelegd in het gewijzigde LVB dat op 8 oktober 2008 van kracht is geworden.

De stapsgewijze aanpak maakt deel uit van het implementatietraject (fase 1) waarin vijf stappen worden onderscheiden.

Bij stap 1 van fase 1 is van 13 maart tot 23 juni 2008 door middel van een experiment de vliegbaarheid en de vliegveiligheid van de bij de gewijzigde luchtverkeerwegen behorende Standard Instrument Departures (SID's) getest. Het betreft hier vertrekprocedures die in het Flight Management Systeem (FMS) van de vliegtuigen zijn geprogrammeerd zodat vliegtuigen direct na het opstijgen automatisch een divergerende koers gaan volgen. In het kader van het experiment hebben meer dan 8000 starts vanaf de Zwanenburgbaan in oostelijke richting plaatsgevonden waarbij de gezagvoerders opdracht hebben gekregen de betreffende SID's te vliegen.

Bij stap 2 van fase 1 is van 11 augustus 2008 tot eind januari 2009 onder goed weer omstandigheden (weerslimieten: zicht 8km, wolkenbasis 2000ft) onafhankelijk parallel gestart waarbij zowel vanaf de Zwanenburgbaan als de Polderbaan op SID's is gevlogen.

Op 24 februari 2009 is stap 3 van fase 1 van start gegaan waarbij eerst onder mindere weersomstandigheden (weerslimieten: zicht 5km, wolkenbasis 1000f) en later onder marginale en slechte weersomstandigheden (weerslimieten: zicht 1500m, wolkenbasis 300ft) onafhankelijk op SID's wordt gestart. Daarna volgen nog een stap 4 en 5 van fase 1. Bij stap 4 zal onder alle weersomstandigheden onafhankelijk op SID's worden gestart. Stap vijf ten slotte is erop gericht de start- en radioprocedure voor toren en vlieger efficiënter te maken.

Parallel aan fase 1 is, conform de afspraken die hierover in het 'Alders convenant hinderbeperking middellange termijn' zijn gemaakt, in september 2008 het ontwikkeltraject voor de optimalisatie van de SID's van de Zwanenburgbaan (fase 2) van start gegaan. In dat kader wordt gedacht aan een experiment met een vaste bochtstraal tussen Zaanstad en Oostzaan, met als doel een vermindering van de spreiding rond de daar aanwezige SID, en daarmee een vermindering van de hinder in Oostzaan en omgeving. Daarnaast wordt gedacht aan een ontwikkeltraject voor een procedureontwerp om tot een vast draaipunt ter vermindering van de spreiding van de eerste bocht van de SID's te komen. Om een dergelijk procedureontwerp operationeel te kunnen toetsen zal echter eerst fase 1 volledig moeten zijn afgerond.

1.5 Experimenten Schiphol

In de handhavingsrapportage Schiphol van 19 december 2008 is aangegeven dat in het kader van het Convenant hinderbeperkende maatregelen Schiphol, in het gebruiksjaar 2008 verschillende experimenten van start zijn gegaan. Op 22 september 2008 heeft de Commissie Regionaal Overleg luchthaven Schiphol (CROS) de ministers van Verkeer en Waterstaat en van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer geadviseerd over het al dan niet voortzetten van deze experimenten in het gebruiksjaar 2009. Dit advies is door beide ministers overgenomen. De uitkomst hiervan is dat alle experimenten, met uitzondering van het experiment parallel starten dat reeds was afgerond, in het gebruiksjaar 2009 worden voortgezet.

De experimenten hebben gevolgen voor de wijze waarop het verkeer op Schiphol wordt afgewikkeld en de verdeling van de geluidbelasting over de omgeving van Schiphol. In verband hiermee waren in het gebruiksjaar 2008 reeds ministeriële regelingen van kracht geworden die voor de handhaving maatgevend zijn. In deze regelingen is voor de duur van de experimenten vastgelegd welke vrijstellingen worden verleend voor het mogen afwijken van luchtverkeerwegen. In de regelingen is tevens vastgelegd wat tot en met 31 oktober 2008 de vervangende grenswaarden voor de geluidbelasting in handhavingspunten waren.

In verband met de voortzetting van een aantal experimenten in het gebruiksjaar 2009 is op 19 november 2008 een wijzigingsregeling van kracht geworden die terug werkt tot en met 1 november 2008 (Stcrt. 2008, 639). De voornaamste wijzigingen betreffen de doorlooptijd van bovengenoemde regelingen en de vervangende grenswaarden voor de geluidbelasting in handhavingspunten.

Een wijziging van de vervangende grenswaarden was onder meer nodig omdat de vervangende grenswaarden zoals die in de regelingen voor het gebruiksjaar 2008 waren opgenomen, gebaseerd waren op experimenten die in de loop van het afgelopen gebruiksjaar van start zijn gegaan, terwijl de verlenging van de experimenten betrekking heeft op het gehele gebruiksjaar 2009.

De vervangende grenswaarden zoals die in de wijzigingsregeling voor de duur van het gebruiksjaar 2009 zijn vastgelegd, en waarop vanaf 1 november 2008 gehandhaafd wordt, staan in bijlage 2 en 4.

1.6 Ontheffingsverzoek ex artikel 8.23 Wet luchtvaart

Op 26 februari 2009 heeft de Inspectie aan Schiphol een vrijstelling verleend om de Zwanenburgbaan voor starts in noordelijke richting in de nacht te mogen gebruiken. Dit vanwege een vliegtuigongeval net ten noorden van de Polderbaan, als gevolg waarvan de Polderbaan door Schiphol direct buiten gebruik is genomen en buiten gebruik is gehouden. Op verzoek van LVNL is deze vrijstelling op 27 februari 2009 uitgebreid met een vrijstelling om bij de Zwanenburgbaan van de luchtverkeerweg voor vertrekkend verkeer naar het westen te mogen afwijken.

1.7 Bestuursrechtelijke afhandeling overschrijdingen grenswaarden geluid

In de handhavingsrapportage Schiphol van 19 december 2008 is aangegeven dat zich in het gebruiksjaar 2008 in twee handhavingspunten L_{den} (punt 32 en 33) en één handhavingspunt L_{night} (punt 21) een overschrijding van de grenswaarden voor de geluidbelasting heeft voorgedaan. Het betreft hier handhavingspunten aan de zuidzijde van Schiphol die onder invloed staan van met name startend verkeer van de Kaagbaan in zuid-oostelijke richting.

Op grond van artikel 4.2.1, vierde lid, van het LVB is door bureau To70, in opdracht van de Inspectie, een meteoclusuleberekening uitgevoerd om vast te stellen in hoeverre bijzondere weersomstandigheden in het gebruiksjaar 2008 op de ontwikkeling van de geluidbelasting in deze handhavingspunten van invloed zijn geweest. Indien sprake is geweest van buitengewone weersomstandigheden, kan uit de meteoclusuleberekening volgen dat de grenswaarden van de overschreden handhavingspunten tot een maximum van 1 dB(A) mogen worden opgehoogd. In dat geval zouden de geconstateerde overschrijdingen (gedeeltelijk) weer teniet kunnen worden gedaan. De meteoclusuleberekening heeft als resultaat opgeleverd dat de weersomstandigheden in het gebruiksjaar 2008 niet zodanig afwijkend zijn geweest dat de grenswaarden van de overschreden handhavingspunten naar boven moesten worden bijgesteld.

Bij de bestuursrechtelijke afhandeling van de overschrijdingen zoals die zich in voornoemde handhavingpunten hebben voorgedaan is derhalve uitgegaan van de voor het gebruiksjaar 2008 geldende grenswaarden zoals weergegeven in de bijlagen 2 en 4 van de handhavingsrapportage Schiphol van 19 december 2008.

De volgende stap in de procedure was een oorzaakanalyse die door de Inspectie is uitgevoerd. Allereerst om te bepalen of er voldoende aanleiding voor was om de inspecteur-generaal maatregelen te laten voorschrijven, en vervolgens om de proportionaliteit en effectiviteit van die maatregelen te kunnen bepalen. Daarbij zijn in beschouwing genomen, de omstandigheden waaronder de overschrijdingen hebben plaatsgevonden. Tevens heeft de Inspectie kennisgenomen van de resultaten van een door AAS en LVNL uitgevoerd onderzoek naar de mogelijke oorzaken van de geconstateerde overschrijdingen.

Op basis van deze gegevens heeft de inspecteur-generaal uiteindelijk geconcludeerd dat voor het gebruiksjaar 2009 maatregelen aan AAS en LVNL dienen te worden opgelegd, gericht op het beheersbaar houden van de geluidbelasting in de in het gebruiksjaar 2008 overschreden handhavingpunten. In verband hiermee heeft de inspecteur-generaal op 29 april 2009 een voornemen tot het opleggen van maatregelen aan AAS en LVNL bekend gemaakt (zie hoofdstuk 7). AAS en LVNL mogen op dit voornemen nog hun zienswijze geven, waarna door de inspecteur-generaal over de voorgenomen maatregelen een besluit zal worden genomen. Over de uitkomst hiervan zal in de volgende handhavingsrapportage worden bericht.

1.8 Bestuursrechtelijke afhandeling overtredingen LVNL

Op 19 december 2008 heeft de inspecteur-generaal het voornemen tot het opleggen van bestuurlijke boetes aan LVNL bekend gemaakt. De aanleiding hiervoor zijn overtredingen van regels van het LVB die LVNL in de gebruiks jaren 2005, 2006 en 2007 heeft begaan. Op 29 januari 2009 heeft LVNL haar zienswijze op het voornemen gegeven. Vervolgens heeft de inspecteur-generaal het besluit genomen:

- geen bestuurlijke boetes op te leggen voor de overtredingen van de regels van het LVB inzake het luchtruimgebruik die in de gebruiks jaren 2005 en 2007 hebben plaatsgevonden;
- in verband met overtredingen die in het gebruiksjaar 2006 hebben plaatsgevonden, een bestuurlijke boete van in totaal 48.000 euro aan LVNL op te leggen.

1.9 Handhaving slots

Schiphol is een slotgecoördineerde luchthaven. Dat houdt in dat luchtvaartmaatschappijen alleen gebruik van Schiphol mogen maken als zij door middel van een 'slot' toestemming hebben gekregen om op een bepaald tijdstip een start of een landing uit te voeren. De 'slots' worden via een bepaalde verdeelsleutel door de slotcoördinator aan de luchtvaartmaatschappijen toegewezen.

Soms komt het voor dat luchtvaartmaatschappijen zonder 'slot' vliegen of afwijken van de slottijd, waardoor bijvoorbeeld vluchten waarvoor een 'dagslot' is uitgegeven, in de nacht worden uitgevoerd. Dit kan gevolgen hebben voor de capaciteitsverdeling, maar in het geval van Schiphol ook consequenties hebben voor de geluidbelasting. Vluchten die in de nacht worden uitgevoerd tellen namelijk zwaarder mee in de berekening van de geluidbelasting. Indien door een luchtvaartmaatschappij herhaaldelijk en opzettelijk (dus zonder geldige reden) tussen 23.00 en 7.00 uur (lokale tijd) gestart of geland wordt zonder een voor die periode toegewezen slot, en dus wordt afgeweken van de door de slotcoördinator toegewezen slottijd, is sprake van slotsmisbruik.

In de wijziging van het Besluit slotallocatie van 15 september 2005 is onder meer bepaald dat handhaving door de Inspectie plaatsvindt op het moment dat AAS, LVNL en de slotcoördinator hebben gedaan wat in hun vermogen ligt om slotsmisbruik aan te pakken, maar deze inspanningen onvoldoende resultaat hebben opgeleverd. In dat geval wordt van de Inspectie verwacht dat aan de betreffende luchtvaartmaatschappijen effectieve en proportionele sancties/maatregelen worden opgelegd. Dat gebeurt in de vorm van dwangsommen van 15.000 euro per overtreding met een maximum van 300.000 euro.

Resultaten

In de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 zijn drie luchtvaartmaatschappijen wegens slotsmisbruik door de Inspectie aangeschreven. Deze maatschappijen hebben geen overtredingen meer begaan, waardoor in de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 ook geen dwangsommen hoefden te worden betaald.

1.10 Verslaglegging

In artikel 8.29 van de Wet luchtvaart is bepaald dat de inspecteur-generaal elk half jaar aan de minister van Verkeer en Waterstaat en de minister van VROM verslag uitbrengt over de veiligheids- en milieuaspecten van het luchthavenluchtverkeer. Deze aspecten zijn vastgelegd in het LVB en de hierop betrekking hebbende artikelen 8.17 tot en met 8.23 van de Wet luchtvaart, en betreffen regels, grenswaarden, door de luchtvaartsector getroffen voorzieningen en maatregelen van de inspecteur-generaal.

In artikel 8.29 van de Wet luchtvaart is tevens bepaald dat bij ministeriële regeling nadere regels worden gesteld omtrent de verslaglegging. Deze regels zijn vastgelegd in artikel 3.1 van de RMI. Op grond van artikel 3.1, eerste lid, van de RMI brengt de inspecteur-generaal jaarlijks vóór 1 juli een verslag als bedoeld in artikel 8.29 van de Wet luchtvaart uit over de eerste helft van het gebruiksjaar.

Voor Schiphol beslaat het gebruiksjaar de periode 1 november tot en met 31 oktober. In de nu voorliggende handhavingsrapportage wordt verslag gedaan over de periode 1 november 2008 tot en met 30 april 2009.

2 Gegevensverstrekking en kwaliteitsborging

2.1 Gegevensverstrekking

Op grond van artikel 8.28 van de Wet luchtvaart dienen door de luchtvaartsector, conform de bepalingen in de RMI, aan de inspecteur-generaal gegevens te worden verstrekt over:

- de veiligheids- en milieubelasting in relatie tot de in het LVB vastgelegde grenswaarden;
- de door de luchtvaartsector getroffen voorzieningen om overschrijdingen van deze grenswaarden te voorkomen;
- door de luchtvaartsector veroorzaakte afwijkingen van in het LVB vastgelegde regels, die in het belang van de veiligheid nodig zijn.

Gegevensverstrekking AAS

Op grond van de RMI moet AAS gegevens verstrekken over de veiligheids- en milieubelasting in relatie tot de in het LVB vastgelegde grenswaarden voor de geluidbelasting, het externe veiligheidsrisico en de uitstoot van stoffen die lokale luchtverontreiniging veroorzaken. AAS gebruikt voor het uitvoeren van de berekeningen en het opstellen van de rapportages het 'Wettelijk Informatiesysteem Naleving Grenswaarden Schiphol' (WINGS).

Gegevensverstrekking LVNL

Op grond van de RMI moet LVNL gegevens verstrekken over alle afwijkingen van luchtverkeerwegen, minimale vlieghoogten en baangebruik. Dus niet alleen afwijkingen veroorzaakt door (aanvullende) instructies van LVNL, maar ook afwijkingen veroorzaakt door gezagvoerders. Deze gegevens betreffen niet alleen het feit, maar ook de oorzaak van de geregistreerde afwijkingen. In de paragrafen 3.2 en 3.4 wordt hier nader op ingegaan.

Resultaten

Wat betreft de *volledigheid* van de gegevensverstrekking is door de Inspectie geconstateerd dat door AAS en LVNL is voldaan aan hetgeen hierover in de RMI is vastgelegd.

Wat betreft de *tijdigheid* van de gegevensverstrekking is door de Inspectie geconstateerd dat door AAS is voldaan aan hetgeen hierover in de RMI is vastgelegd.

Voor LVNL geldt momenteel als toetsingskader, de brief van de Inspectie van 25 juli 2007. In deze brief is door de Inspectie aangegeven dat, in afwijking van de RMI, door LVNL een leveringstermijn van drie weken mag worden gehanteerd en als tijdvak waarover moet worden gerapporteerd, een periode van een maand mag worden aangehouden.

Tot voor kort gold daarbij als voorwaarde dat elke twee weken een zogenaamde 'shortlist' van potentiële 'foutvliegers' in de nacht aan de Inspectie moest worden geleverd om geen vertraging op te lopen bij de bestuursrechtelijke afhandeling ervan. Op initiatief van de Inspectie is deze voorwaarde komen te vervallen, omdat de Inspectie al enige tijd alle afwijkingen die in de nacht plaatsvinden, op basis van eigen registraties controleert, en het aantal potentiële foutvliegers in de nacht zeer gering is. De gegevens die de Inspectie over potentiële foutvliegers in de nacht van LVNL ontvangt worden vervolgens alleen nog gebruikt om te verifiëren of in het onderzoek alle potentiële foutvliegers in de nacht zijn meegenomen.

In de handhavingsrapportage Schiphol van 19 december 2008 is aangegeven dat bij de audits die in oktober 2008 door de Inspectie zijn uitgevoerd gebleken is dat de gewijzigde rapportagermijnen door LVNL niet volledig worden nageleefd. Dit punt is door LVNL adequaat opgepakt en heeft ertoe geleid dat LVNL in de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 de gevraagde gegevens nu wel conform de in de brief van 25 juli 2007 genoemde rapportagermijnen aan de Inspectie geleverd heeft.

Nadere bijzonderheden over de vervolgacties van LVNL naar aanleiding van de in oktober 2008 uitgevoerde audits staan in paragraaf 2.2.

2.2 Kwaliteitsborging

De Inspectie ziet erop toe dat de gegevensverstrekking (en de aan deze gegevens ten grondslag liggende registraties en bewerkingen) door de luchtvaartsector conform de RMI plaatsvindt. Dit betreft zowel het tijdvak waarover en het moment waarop de gegevens moeten worden verstrekt, als de (kwaliteits-)eisen die conform bijlage 7 (en 8) van de RMI aan de gegevens worden gesteld.

De RMI schrijft voor dat LVNL vluchtgegevens registreert. Daarnaast wordt in de RMI voorgeschreven dat bij afwijkingen van luchtverkeerwegen, minimale vlieghoogten en beperkingen ten aanzien van het baangebruik specifieke informatie moet worden geregistreerd en gerapporteerd. Tevens zijn in de RMI eisen gesteld aan de wijze waarop het proces binnen LVNL moet worden beheerst.

In het kader van de kwaliteitsborging worden door de Inspectie bij zowel LVNL als AAS audits, en soms ook inspecties uitgevoerd. Daarnaast dient op basis van de RMI door zowel LVNL als AAS minimaal één keer per jaar via een interne audit te worden beoordeeld of voldaan wordt aan de kwaliteitseisen zoals gesteld in bijlage 7 van de RMI. De resultaten van deze interne audits dienen in een verificatierapport te worden vastgelegd en worden vervolgens weer meegenomen in het toezicht dat door de Inspectie wordt uitgevoerd.

Resultaten

In de handhavingsrapportage Schiphol van 19 december 2009 zijn de resultaten van een op 14 en 23 oktober 2008 bij LVNL uitgevoerde gecombineerde audit en productinspectie gepresenteerd. Tevens is daarbij aangegeven dat de Inspectie LVNL heeft verzocht om vóór 7 januari 2009 aan te geven welke acties LVNL heeft ondernomen of gaat ondernemen om de geconstateerde bevindingen op te pakken.

Op 9 januari 2009 (per e-mail) en op 18 februari 2009 (per brief) is de Inspectie door LVNL hierover geïnformeerd. Gebleken is dat de bevindingen voortvarend zijn opgepakt en momenteel worden afgehandeld. De definitieve controle hierop zal plaatsvinden tijdens de eerstvolgende RMI-audit in het najaar van 2009.

In de handhavingsrapportage Schiphol van 19 december 2008 is nader ingegaan op de problemen met WINGS waarover de Inspectie in maart 2008 door AAS is geïnformeerd, en het herstel ervan in de tweede helft van het gebruiksjaar 2008. In verband hiermee zijn door de Inspectie in het najaar van 2008 voorbereidingen getroffen voor een audit bij AAS die in het voorjaar van 2009 is uitgevoerd. De scope van deze audit was het gebruiksjaar 2008. Bij de audit is de projectmatige aanpak van AAS van het WINGS-probleem doorgelicht. Ook is in deze audit de werkwijze van AAS (en de werkwijze van de Inspectie) bij meldingen van nieuwe motor- en vliegtuigtypes doorgelicht. De resultaten van deze audit worden in de tweede helft van het gebruiksjaar opgeleverd.

3 Toezicht naleving regels

3.1 **Afwijkingen van luchtverkeerwegen en minimum vlieghoogten door gezagvoerders**

In artikel 3.1.1 van het LVB is aangegeven dat de gezagvoerder van een straalvliegtuig met een andere bestemming dan de luchthaven Lelystad, Valkenburg of Rotterdam bij het vertrek van de luchthaven er zorg voor moet dragen dat:

- het vliegtuig blijft binnen één van de luchtverkeerwegen die voor het betreffende tijdvak, voor het vertrek van de betreffende baan, zijn aangewezen in bijlage 1 van het LVB;
- na het verlaten van de Terminal Control Area van Schiphol (Schiphol TMA) de vlieghoogte van het vliegtuig blijft op of boven vliegniveau 60 (= ongeveer 6000 voet, oftewel ongeveer 2 km).

In artikel 3.1.2 van het LVB is aangegeven dat de gezagvoerder van een straalvliegtuig dat niet afkomstig is van de luchthaven Lelystad, Valkenburg of Rotterdam bij de nadering van de luchthaven er zorg voor moet dragen dat:

- het vliegtuig blijft binnen één van de luchtverkeerwegen voor zover voor het betreffende tijdvak, voor een nadering van de desbetreffende baan, luchtverkeerwegen zijn aangewezen in bijlage 1 van het LVB;
- buiten de hiervoor bedoelde gevallen de vlieghoogte van het vliegtuig blijft op of boven de minimale vlieghoogte zoals beschreven in de tabel van artikel 3.1.2 van het LVB.

Voor beide artikelen geldt dat de gezagvoerder van de bepalingen kan afwijken op grond van de gegeven verkeersleiding of wanneer dat in het belang van de veiligheid nodig is. Ook kan de gezagvoerder (bij naderingen in de nacht) van één van de luchtverkeerwegen afwijken voor zover de technische voorzieningen van het vliegtuig onvoldoende zijn.

Werkwijze Inspectie

De Inspectie is verantwoordelijk voor de controle en nadere bestudering van afwijkingen van luchtverkeerwegen en minimale vlieghoogten die mogelijk door gezagvoerders veroorzaakt zijn. Dat gebeurt op basis van gegevens over afwijkingen van luchtverkeerwegen en minimale vlieghoogten die door LVNL worden geleverd en gegevens uit het Flighttrack and Aircraft Noise Monitoring System (FANOMOS) van de Inspectie. Deze gegevens betreffen afwijkingen die op instructie van LVNL hebben plaatsgevonden, alsmede afwijkingen die (volgens LVNL) niet op instructie van LVNL hebben plaatsgevonden (geen LVNL-bemoeienis). Laatstgenoemde afwijkingen zijn zeer waarschijnlijk door gezagvoerders veroorzaakt en vormen, tezamen met de eigen registraties met FANOMOS, de basis voor het onderzoek door de Inspectie.

Hieronder volgt de gehanteerde systematiek, waarbij een onderscheid dient te worden gemaakt tussen afwijkingen in de nacht en afwijkingen overdag.

Voor de *nachtperiode* (23.00 uur tot 06.00 uur) geldt dat alle afwijkingen van luchtverkeerwegen en minimale vlieghoogten die in de nacht plaatsvinden, door de Inspectie worden gecontroleerd. Vervolgens wordt door de Inspectie een selectie gemaakt, welke afwijkingen nader worden onderzocht. Tot deze selectie behoren in ieder geval die afwijkingen die door LVNL zijn beoordeeld als afwijkingen die vallen in de categorie 'geen LVNL-bemoeienis'. Op deze manier is het mogelijk dat zowel *significante* als *marginale* afwijkingen die in de nacht plaatsvinden door de Inspectie worden onderzocht om te bepalen of een gezagvoerder onrechtmatig van de luchtverkeerweg of minimale vlieghoogte is afgeweken.

Voor de *dagperiode* (06.00 uur tot 23.00 uur) is het vanwege het grote aantal vliegtuigbewegingen niet mogelijk alle (veelal gelegitimeerde) afwijkingen van luchtverkeerwegen en minimale vlieghoogten te controleren. Sprake is van een risicogebaseerde controle op maatschappijniveau. Dit houdt in dat er primair een controle plaatsvindt op het vlieggedrag van die maatschappijen die al (significante) afwijkingen in de nacht hebben laten zien.

De Inspectie hanteert als procedure dat gezagvoerders die dusdanig van een luchtverkeerweg of minimale vlieghoogte zijn afgeweken dat deze afwijking de gezagvoerder mag worden aangerekend, via hun luchtvaartmaatschappij door de Inspectie worden aangeschreven. Wordt vervolgens door de Inspectie vastgesteld dat sprake is van een overtreding, dan volgt een waarschuwingsbrief.

De praktijk wijst uit dat zo'n waarschuwingsbrief tot nu toe voldoende effectief is geweest om een herhaling van de overtreding te voorkomen. Mocht de betreffende luchtvaartmaatschappij binnen de periode van een jaar toch opnieuw een overtreding begaan, dan is sprake van recidive en volgt in principe een bestuurlijke boete.

Resultaten

Alle door LVNL geregistreerde afwijkingen zijn door LVNL verwerkt in de LVNL-tabel zoals weergegeven in bijlage 1.

Uit de LVNL-tabel kan worden afgeleid dat:

- in de nachtperiode sprake is geweest van 430 afwijkingen van luchtverkeerwegen en minimale vlieghoogten op een totaal van 8.506 vliegtuigbewegingen (= ongeveer 5,1%);
- in de dagperiode sprake is geweest van 5.033 afwijkingen van luchtverkeerwegen en minimale vlieghoogten op een totaal van 167.853 vliegtuigbewegingen (= ongeveer 3,0%).

In de meeste gevallen betreft het hier gelegitimeerde afwijkingen om reden van bijvoorbeeld weer of omdat deze afwijkingen tot een bepaald percentage (voor LVNL) zijn toegestaan.

Nachtperiode

Alle door LVNL gerapporteerde afwijkingen die in de categorie 'geen LVNL-bemoeienis' zijn opgenomen, zijn door de Inspectie onderzocht. Het betreft hier in totaal 38 afwijkingen (= ongeveer 0,4% van het totale aantal vliegtuigbewegingen in de nacht en ongeveer 8,8% van het totale aantal afwijkingen in de nacht).

In de nu volgende tabel is aangegeven wat dit onderzoek heeft opgeleverd.

Type/oorzaak afwijking	Weer	Marginale afwijking	Technisch probleem	Overig*	Nog in onderzoek	Vliegerfout	Totaal
Aantal	2	21	0	15	0	0	38
Percentage	5,3%	55,2%	0%	39,5	0%	0%	100%

*) Afwijkingen luchtverkeerweg in dag-/nacht overgang binnen handhavingsmarge, afwijkingen als gevolg van een verlenging van de nachtperiode tot 06:30 uur, waarvoor een vrijstelling is verleend in het kader van het experiment 'verlenging gebruiksduur nachtelijke vertrek- en naderingsprocedures' (hierna: het experiment 'verlenging nachregime') en vliegtuigen die toch aanvullende instructies van LVNL blijken te hebben gekregen (welke afwijkingen bij de RMI-audit in het najaar van 2009 door de Inspectie zullen worden onderzocht).

Uit de tabel blijkt dat in de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 in geen enkel geval sprake was van afwijkingen van luchtverkeerwegen of minimale vlieghoogtes in de nacht, door gezagvoerders (vliegerfout), die aanleiding gaven om de betreffende luchtvaartmaatschappij aan te schrijven.

Dagperiode

Voor de dagperiode heeft in de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 een risicogebaseerde controle plaatsgevonden op vrachtmaatschappijen, 'nieuwkomers' en vliegtuigtypes die relatief veel geluid produceren.

Op basis van de resultaten van de controles die voor de dagperiode hebben plaatsgevonden is vastgesteld dat afwijkingen van de regels voor het luchtruimgebruik vooral gekenmerkt worden door marginale afwijkingen en afwijkingen als gevolg van weersomstandigheden. In geen enkel geval was sprake van afwijkingen van luchtverkeerwegen of minimale vlieghoogten overdag, door gezagvoerders, die aanleiding gaven om de betreffende luchtvaartmaatschappij aan te schrijven.

In onderstaande tabel is voor zowel de nachtperiode als de dagperiode aangegeven welke acties in de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 door de Inspectie ondernomen zijn en wat deze acties in de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 hebben opgeleverd.

	Aangeschreven maatschappijen	Ontvangen reacties	Maatregel maatschappij	Vervolgactie
Aantal	0	0	n.v.t.	n.v.t.

In de handhavingsrapportage Schiphol 2008 van 19 december 2008 is toegelicht dat drie luchtvaartmaatschappijen die door de Inspectie waren aangeschreven, een waarschuwingsbrief zouden ontvangen. Van deze luchtvaartmaatschappijen is in 2009 het vlieggedrag gemonitord om te kunnen vaststellen of sprake is van recidive. Uit deze monitoring is gebleken dat de betreffende maatschappijen in de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 geen significante afwijkingen in het vlieggedrag hebben vertoond.

3.2 **Afwijkingen van luchtverkeerwegen en minimum vlieghoogten door de luchtverkeersleiding**

In artikel 3.1.3 van het LVB is aangegeven dat LVNL luchtverkeersleiding moet geven die ertoe strekt dat het straalvliegtuig blijft binnen een luchtverkeerweg dan wel op of boven de in het LVB aangegeven minimale vlieghoogte. LVNL kan hiervan afwijken indien dit naar haar oordeel noodzakelijk is in verband met een veilige en doelmatige afwikkeling van het luchthavenluchtverkeer. Deze afwijkingen, gerekend over een gebruiksjaar, mogen een bepaald percentage van het totale aantal vliegtuigbewegingen niet te boven gaan. Deze percentages staan bij artikel 3.1.3 van het LVB vermeld in een aparte tabel.

In bijlage 4C van de RMI is aangegeven dat door LVNL voor iedere regel van de tabel het (feitelijke) percentage afwijkingen moet worden aangegeven. Afwijkingen die in het belang van de veiligheid nodig zijn mogen hierop in mindering worden gebracht. Om te kunnen bepalen welke afwijkingen LVNL wel of niet mogen worden aangerekend, dienen door LVNL niet alleen feitelijke gegevens, maar ook gegevens over de oorzaak van de geregistreerde afwijkingen te worden gegeven. Zolang een in artikel 3.1.3 van het LVB vermeld percentage toegestane afwijkingen niet dreigt te worden overschreden, bestaat voor LVNL geen directe noodzaak om de precieze oorzaak van de betreffende afwijkingen vast te stellen.

Werkwijze Inspectie

Gezien het grote aantal (gelegitimeerde) afwijkingen gedurende met name de dagperiode, in relatie tot de beschikbare capaciteit, wordt door LVNL voor een beperkt aantal afwijkingen per jaar naast het *feit* ook de *oorzaak* aangegeven. Voor de Inspectie is dit een geaccepteerde handelwijze omdat het primair in het belang van LVNL is dat zoveel mogelijk afwijkingen door LVNL worden geanalyseerd. Dit om vast te stellen of ze LVNL dan wel de gezagvoerder moeten worden aangerekend. Afwijkingen waarvan de oorzaak niet bekend is blijven namelijk voor rekening van LVNL.

Hoewel LVNL in principe zelf mag bepalen welke afwijkingen door LVNL worden geanalyseerd, is met de Inspectie de afspraak gemaakt dat alle afwijkingen die in de nacht plaatsvinden door LVNL worden geanalyseerd. Enerzijds omdat in de nacht de meeste hinder ervaren wordt en anderzijds omdat voor de nacht strengere normen gelden.

Voor de *dagperiode* geldt dat door LVNL een (door de Inspectie geaccordeerde) statistische methode wordt toegepast in relatie tot de 3%-norm voor het toegestane percentage afwijkingen van luchtverkeerswegen overdag van vertrekkende vliegtuigen onder 3000 voet. De statistische methode heeft tot doel een reële inschatting te maken van het percentage afwijkingen in relatie tot de 3%-norm dat LVNL eigenlijk niet mag worden aangerekend. Dit resulteert in een bepaald aftrekpercentage. Uit analyses van LVNL is namelijk gebleken dat slechts een beperkt deel van de afwijkingen onder 3000 voet een gevolg is van instructies van LVNL om reden van een veilige en doelmatige afwikkeling van het luchtverkeer (lees: capaciteit/efficiency). De meeste afwijkingen zouden het gevolg zijn van onnauwkeurig vlieggedrag, vliegerfouten en instructies van LVNL om reden van weer.

Om de statistische methode te kunnen toepassen geldt vanaf 1 november 2007 voor LVNL de volgende procedure:

- Ieder kwartaal dient door LVNL een analyse te worden uitgevoerd over de periode van een (door de Inspectie aan te wijzen) week.
- Op basis van deze analyses wordt vier keer per gebruiksjaar een aftrekpercentage berekend.
- Deze aftrekpercentages worden bij de aftrekpercentages uit eerdere analyses gevoegd, op basis waarvan een voortschrijdend gemiddeld aftrekpercentage wordt vastgesteld.
- In het kader van de jaarlijkse audits die door de Inspectie bij LVNL worden uitgevoerd wordt gezien of door de Inspectie nog een controle op de toestandkoming van de aftrekpercentages moet plaatsvinden.
- Deze controle kan in voorkomende gevallen leiden tot een aanpassing van het door LVNL gehanteerde aftrekpercentage.

Wegens het steeds geringere effect van de uitkomst van nieuwe analyses op het te hanteren aftrekpercentage is het aantal analyses per gebruiksjaar, met goedvinden van de Inspectie, van vier naar twee teruggebracht.

LVNL heeft voor week 52 van het gebruiksjaar 2008 een analyse uitgevoerd. Op basis van het resultaat van deze en eerdere analyses heeft de Inspectie bepaald dat door LVNL voor het gebruiksjaar 2009 een aftrekpercentage van 81,6% mag worden toegepast voor alle afwijkingen die onder de 3%-norm vallen.

Resultaten

Alle door LVNL geregistreerde afwijkingen waarvoor in het LVB percentages zijn bepaald waar LVNL zich aan te houden heeft, zijn door LVNL verwerkt in de LVNL-tabel zoals weergegeven in bijlage 1.

Uit deze tabel blijkt dat een aantal afwijkingen op basis van de oorzaakanalyse van LVNL terecht is gekomen in de categorieën 'incorrecte data', 'veiligheidsbelang', 'onvoldoende technische voorzieningen' en 'geen LVNL-bemoeienis'.

Afwijkingen die onder '*veiligheidsbelang*' zijn ingedeeld, betreffen voornamelijk afwijkingen veroorzaakt door weersomstandigheden. In de rapportages van LVNL is de categorie 'veiligheidsbelang' zodanig gespecificeerd dat duidelijk is welke afwijkingen het gevolg zijn van weersomstandigheden en welke afwijkingen een andere (veiligheids-)oorzaak hebben.

Afwijkingen die onder '*onvoldoende technische voorzieningen*' zijn ingedeeld, betreffen afwijkingen in verband met het technisch niet in staat zijn van het betreffende vliegtuig om de nadering in de nacht binnen de luchtverkeerweg uit te voeren.

Afwijkingen die onder '*geen LVNL-bemoeienis*' zijn ingedeeld, betreffen afwijkingen die zeer waarschijnlijk door de gezagvoerder/het vliegtuig zijn veroorzaakt en om die reden LVNL niet mogen worden aangerekend. Deze afwijkingen zijn door de Inspectie onderzocht om vast te stellen of de gezagvoerder onrechtmatig van de regels voor het gebruik van het luchtruim is afgeweken (zie paragraaf 3.1).

Wat overblijft zijn afwijkingen die LVNL in principe mogen worden aangerekend.

Uit de LVNL-tabel in bijlage 1 blijkt dat met betrekking tot drie regels het geregistreerde percentage afwijkingen hoger is dan het maximaal toegestane percentage. Het betreft hier:

- horizontale afwijkingen van luchtverkeerwegen in de nacht van naderende vliegtuigen;
- verticale afwijkingen in de nacht van naderende vliegtuigen buiten de Schiphol TMA;
- horizontale afwijkingen van luchtverkeerwegen in de nacht van vertrekkende vliegtuigen.

In het kader van de beoordeling van deze afwijkingen hanteert de Inspectie ten aanzien van onderstaande onderwerpen de volgende, ook bij LVNL bekend zijnde, uitgangspunten:

- *horizontale afwijkingen naderend verkeer in de nacht*: de Inspectie hanteert als uitgangspunt dat dergelijke afwijkingen LVNL niet worden aangerekend, indien de hoogte waarop de luchtverkeerweg wordt binnengevlogen op of boven vliegniveau 70 (= ongeveer 7000 voet; de minimum vlieghoogte tot de grens van de Schiphol TMA) is;

- *meetvluchten*: meetvluchten zijn een wettelijke verplichting en dienen vanwege het veiligheidsbelang te worden uitgevoerd, waarbij het kan voorkomen dat van de regels zoals vastgelegd in het LVB moet worden afgeweken; afwijkingen veroorzaakt door het meetvliegtuig zelf mogen worden opgenomen in de categorie 'veiligheidsbelang';
- *dag/nacht overgang*: ten aanzien van vluchten in de dag/nacht overgang (en omgekeerd) hanteert de Inspectie om operationele redenen een handhavingsmarge van twee minuten.

Uit de LVNL-tabel in bijlage 1 blijkt dat er in de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 ook afwijkingen zijn geregistreerd die te maken hebben met het experiment 'verlenging nachttregime'. Voor dit experiment geldt dat de gesignaleerde afwijkingen LVNL niet worden aangerekend omdat hiervoor in de betreffende ministeriële regeling een vrijstelling is verleend (zie paragraaf 1.5).

Beoordeling

Rekening houdend met bovengenoemde uitgangspunten en vrijstelling in verband met een experiment, alsmede het aftrekpercentage van 81,6% dat bij horizontale afwijkingen van luchtverkeerwegen overdag van vertrekkende vliegtuigen door LVNL mag worden gehanteerd, is door de Inspectie vastgesteld dat van de drie hiervoor genoemde regels, bij twee regels het percentage afwijkingen nog boven het toegestane maximum zit.

De percentages kunnen in de tweede helft van het gebruiksjaar 2009 nog wijzigen. Na afloop van het gebruiksjaar zullen de percentages definitief worden vastgesteld. Dan zal door de Inspectie worden beoordeeld of al dan niet sprake is van een overtreding van één of meerdere regels van het LVB.

3.3

Baanbeschikbaarstelling

In artikel 3.1.4 van het LVB is aangegeven dat AAS zorg draagt voor de beschikbaarstelling van het banenstelsel en dat de beschikbaarstelling kan worden beperkt als dat noodzakelijk is voor het uitvoeren van werkzaamheden aan of in verband met het banenstelsel. Dat kan zijn in verband met een acuut probleem, maar ook in verband met onderhoud.

Dat een baan beschikbaar is wil nog niet zeggen dat er ook gebruik van mag worden gemaakt. In artikel 3.1.5 van het LVB is aangegeven welke beperkingen aan het gebruik van het banenstelsel verbonden zijn. De handhaving richt zich derhalve primair op de naleving van de regels die ten aanzien van het gebruik van het banenstelsel zijn gesteld. Gegevens over de baanbeschikbaarstelling zijn voor de Inspectie alleen van belang als door het niet beschikbaar zijn van banen wordt afgeweken van beperkingen die gelden voor het baangebruik. Vandaar dat bijzonderheden over de baanbeschikbaarstelling alleen in dat kader door de Inspectie worden beoordeeld (zie paragraaf 3.4, alsmede bijlage 5 van de RMI).

In de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 heeft zich eenmalig een situatie voorgedaan waarbij als gevolg van het niet beschikbaar zijn van een baan (de Polderbaan) is afgeweken van de beperkingen die gelden voor het baangebruik in de nacht. Het betreft hier het gebruik van de Zwanenburgbaan voor starts naar het noorden in de nacht van 28 februari op 1 maart 2009 in verband met een vliegtuigongeval net ten noorden van de Polderbaan. Hiervoor is door de Inspectie een vrijstelling op grond van artikel 8.23 van de Wet luchtvaart verleend (zie paragraaf 1.6).

3.4 Afwijkingen van beperkingen banenstelsel

In artikel 3.1.5 van het LVB is aangegeven dat zowel de gezagvoerder als LVNL er zorg voor moeten dragen dat bij het gebruik van banen rekening gehouden wordt met de voor het gebruik van die banen geldende regels. De beperkingen die aan het (gebruik van het) banenstelsel verbonden zijn, staan bij artikel 3.1.5 van het LVB vermeld in een aparte tabel. In artikel 3.1.5 van het LVB is tevens aangegeven in welke gevallen van de in het LVB vastgelegde beperkingen kan worden afgeweken. Onder deze uitzonderingsbepalingen vallen ook afwijkingen die in het belang van de veiligheid nodig zijn.

In bijlage 5 van de RMI is aangegeven dat door LVNL van elke geregistreerde (feitelijke) afwijking van de beperkingen van het banenstelsel ook de oorzaak moet worden vastgesteld. Dit om te kunnen bepalen of de afwijking rechtmatig was.

In artikel 8.23 van de Wet luchtvaart is onder meer bepaald dat, indien door een bijzonder voorval het normale gebruik van de luchthaven ernstig wordt belemmerd, door de minister van Verkeer en Waterstaat, in overeenstemming met de minister van VROM, vrijstelling kan worden verleend van een regel in het LVB. In relatie tot afwijkingen van beperkingen van het banenstelsel betreft het hier voornamelijk vrijstellingen voor die gevallen waarin artikel 3.1.5 van het LVB en artikel 8.19, 8.20 en artikel 8.21 van de Wet luchtvaart niet voorzien.

Werkwijze Inspectie

Alle door LVNL geregistreerde afwijkingen van de beperkingen van het banenstelsel worden door de Inspectie met behulp van FANOMOS gecontroleerd. Vervolgens wordt door de Inspectie een selectie gemaakt, welke afwijkingen nader worden onderzocht. Tot deze selectie behoren in ieder geval die afwijkingen die door LVNL zijn beoordeeld als afwijkingen die vallen in de categorie 'geen LVNL-bemoeienis'.

Resultaten

Alle door LVNL geregistreerde afwijkingen van de beperkingen van het banenstelsel zijn door LVNL verwerkt in de tabel zoals opgenomen in bijlage 1 en met behulp van FANOMOS door de Inspectie gecontroleerd.

Uit de LVNL-tabel blijkt dat een aantal afwijkingen op basis van de oorzaakanalyse van LVNL in de categorie 'veiligheidsbelang' is opgenomen. Afwijkingen die onder 'veiligheidsbelang' zijn ingedeeld, betreffen voornamelijk

afwijkingen veroorzaakt door weersomstandigheden. In paragraaf 3.2 is reeds aangegeven dat deze categorie in de rapportages van LVNL nader is gespecificeerd.

Uit de FANOMOS-registraties is afgeleid hoe de door LVNL geregistreerde afwijkingen (exclusief de incorrecte data) over de verschillende banen verspreid zijn geweest.

Landingen

Het percentage afwijkend baangebruik bij landingen in de nacht ten opzichte van het totaal aantal landingen in de nacht is ongeveer 6,9% voornamelijk in verband met weersomstandigheden. Het overgrote deel hiervan betreft landingen op de Buitenveldertbaan (5,7%). De rest betreft landingen vanuit het noorden op de Zwanenburgbaan (1,1%) en landingen op overige banen (0,1%). De landingen op de Zwanenburgbaan vanuit het noorden zijn het gevolg van een vliegtuigongeval net ten noorden van de Polderbaan waardoor de Polderbaan een aantal nachten niet beschikbaar is geweest.

Starts

Het percentage afwijkend baangebruik bij starts in de nacht ten opzichte van het totaal aantal starts in de nacht is ongeveer 0,5%. Het betreft hier vier starts vanaf de Zwanenburgbaan in noordelijke richting die op 1 maart 2009 van 05:10 uur tot en met 05:34 uur hebben plaatsgevonden en vier starts die op 1 maart 2009 van 06:09 uur tot en met 06:25 uur hebben plaatsgevonden.

Beoordeling

Het afwijkend baangebruik bij *landingen* in de nacht is door de Inspectie onderzocht, waarbij is vastgesteld dat de afwijkingen zowel LVNL als gezagvoerder niet kunnen worden aangerekend.

Voor *starts* geldt dat afwijkend baangebruik in de nacht alleen is toegestaan als daarvoor vooraf door de Inspectie vrijstelling is verleend op grond van artikel 8.23 van de Wet luchtvaart. Dit in tegenstelling tot landingen, waarvoor in artikel 3.1.5, vijfde lid, van het LVB een voorziening getroffen is.

Geconstateerd is dat er in de nacht van 28 februari op 1 maart 2009 vier starts vanaf de Zwanenburgbaan in noordelijke richting hebben plaatsgevonden. Omdat voor deze starts een vrijstelling is verleend (zie de paragrafen 1.6 en 3.3) kunnen deze afwijkingen LVNL niet worden aangerekend.

Tevens is geconstateerd dat er op 1 maart 2009 van 06:09 uur tot en met 06:25 uur starts vanaf de Zwanenburgbaan in noordelijke richting hebben plaatsgevonden terwijl deze starts in het kader van het experiment 'verlenging nachtrecht' in principe vanaf de Polderbaan hadden moeten plaatsvinden.

Omdat starts vanaf de Zwanenburgbaan op basis van het vigerende LVB vanaf 06:00 uur zijn toegestaan, en de experimenteerregeling ruimte biedt om operationele redenen van het experiment af te wijken, kunnen genoemde afwijkingen LVNL niet worden aangerekend.

3.5 Regels ter beperking van de uitstoot van stoffen die geurhinder veroorzaken

In artikel 3.2.1 van het LVB is aangegeven dat de gezagvoerder er na de landing van een driemotorig of een viermotorig straalvliegtuig op de luchthaven zorg voor draagt dat het vliegtuig met één uitgeschakelde motor van de landingsbaan naar de afhandelingsplaats taxiëert.

In artikel 3.2.2 van het LVB is aangegeven dat de gezagvoerder er bij de afhandeling van het vliegtuig aan de afhandelingsplaats zorg voor draagt dat de in het vliegtuig aanwezige Auxiliary Power Unit (APU) niet voor de stroomvoorziening wordt gebruikt, voor zover een vervangende (vaste) stroomvoorziening (het 400 Hz-systeem, ofwel Fixed Ground Power, FGP) beschikbaar is.

Voor beide artikelen geldt dat de gezagvoerder van de bepalingen kan afwijken indien de uitvoering ervan naar het oordeel van de gezagvoerder onveilig is of de normale operatie van het vliegtuig in de weg staat.

In bijlage 6 van de RMI is aangegeven dat AAS gegevens moet verstrekken over de acties die zijn ondernomen om het aantal vliegtuigen dat met één uitgeschakelde motor taxiëert te vergroten en het aantal vliegtuigen dat gebruik maakt van een vaste stroomvoorziening te vergroten, alsmede de resultaten van deze acties.

Werkwijze Inspectie

Het taxiëren met één uitgeschakelde motor is niet handhaafbaar. De Inspectie beschouwt de naleving van deze regel als integraal onderdeel van de zorgplicht van de luchtvaartsector. Dit is als zodanig ook aangegeven in het Handhavingsbeleid. De werkwijze van de Inspectie beperkt zich tot het kennismaken van de door AAS gerapporteerde gegevens over dit onderwerp.

In de handhavingsrapportage Schiphol van 30 juni 2006 is aangegeven dat de ervaring van de afgelopen jaren heeft geleerd dat ook het gebruik van een vaste stroomvoorziening in plaats van de APU niet (goed) handhaafbaar is. Vandaar dat de werkwijze van Inspectie zich ook hier beperkt tot het kennismaken van de door AAS gerapporteerde gegevens over dit onderwerp.

Resultaten

Conform bijlage 6 van de RMI heeft AAS over het gebruiksjaar 2008 gegevens geleverd met betrekking tot het taxiëren met één uitgeschakelde motor en het gebruik van een vaste stroomvoorziening in plaats van de APU.

Taxiën met één uitgeschakelde motor

Gerapporteerd is dat 100% van de driemotorige vliegtuigen en 80% van de viermotorige vliegtuigen na de landing met één uitgeschakelde motor taxiën.

Gebruik vaste stroomvoorziening

Gerapporteerd is dat het percentage vliegtuigen dat gebruik maakt van de vaste stroomvoorziening 0% bedraagt. In de handhavingsrapportage Schiphol van 20 februari 2008 is aangegeven dat de aansluitputten regelmatig onder water staan en dat de KLM Arbodienst in 2007 heeft geadviseerd de aansluitputten (uit veiligheidsoogpunt) niet meer te gebruiken.

In de op 8 oktober 2008 van kracht geworden wijziging van het LVB (hierna: het LVB 2008) is voor wat betreft de regels voor de vaste stroomvoorziening aangegeven dat met ingang van 2010 tenminste 60% van de afhandelingsplaatsen voorzien moet zijn van een vaste stroomaansluiting van voldoende kwaliteit.

Op 29 april 2009 heeft AAS het bevoegd gezag verzocht het LVB op dit punt aan te passen ten einde aan bovengenoemde maatregel een andere invulling te geven. Het LVB 2008 voorziet in deze mogelijkheid. Momenteel wordt door het bevoegd gezag bekeken of, binnen de randvoorwaarden die aan een verbetering van de luchtkwaliteit worden gesteld, een alternatieve invulling mogelijk is.

4 Toezicht naleving grenswaarden

4.1 Grenswaarden voor het externe veiligheidsrisico

In artikel 4.1.1 van het LVB is aangegeven dat het Totale Risico Gewicht (TRG) van het luchthavenluchtverkeer per gebruiksjaar niet meer dan 9,724 ton mag bedragen.

Resultaten

Het TRG is door AAS overeenkomstig het bij wet vastgelegde berekeningsvoorschrift berekend. Uit deze berekening over de periode tot en met 30 april 2009 blijkt een TRG van 2,876 ton. Afgezet tegen de grenswaarde van 9,724 ton betekent dit dat op 30 april 2009 nog een TRG-ruimte van 6,848 ton beschikbaar was.

4.2 Grenswaarden voor de geluidbelasting

4.2.1 *Totale volume geluid L_{den}*

In artikel 4.2.1 van het LVB van 20 februari 2003 is aangegeven dat het Totale Volume Geluid (TVG) (met de L_{den} als indicator voor de geluidbelasting gedurende het gehele etmaal) per gebruiksjaar niet meer dan 63,71 dB(A) mag bedragen. Op basis van het besluit van 23 augustus 2004 tot wijziging van het LVB is deze grenswaarde verlaagd tot 63,46 dB(A). Dit is de grenswaarde waarop in het gebruiksjaar 2009 gehandhaafd wordt.

Resultaten

De L_{den} -waarde voor het TVG is door AAS overeenkomstig het wettelijk vastgelegde berekeningsvoorschrift berekend en door de Inspectie getoetst aan de grenswaarde zoals vastgelegd in het besluit van 23 augustus 2004 tot wijziging van het LVB.

Uit de berekening van het TVG L_{den} blijkt een waarde van 58,85 dB(A) op 30 april 2009. Afgezet tegen de (gewijzigde) grenswaarde van 63,46 dB(A) betekent dit dat op 30 april 2009 nog een TVG L_{den} -ruimte van 4,61 dB(A) beschikbaar was. Dit komt overeen met een nog beschikbare TVG L_{den} -ruimte van ongeveer 66%, gegeven het aantal vluchten en de verkeerssamenstelling zoals die in de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 over het gehele etmaal, onafhankelijk van het feitelijke baangebruik, aan de orde zijn geweest.

4.2.2 *Geluidbelasting handhavingspunten L_{den}*

In artikel 4.2.1, derde lid, van het LVB van 20 februari 2003 is aangegeven dat de geluidbelasting in een handhavingspunt (met de L_{den} als indicator voor de geluidbelasting gedurende het gehele etmaal) per gebruiksjaar niet meer mag bedragen dan de voor dat punt aangegeven waarde in bijlage 2 van het LVB. Op basis van het besluit van 23 augustus 2004 tot wijziging van het LVB zijn deze grenswaarden aangepast.

Uit paragraaf 1.5 blijkt dat vanaf 1 november 2008 gehandhaafd wordt op de vervangende grenswaarden zoals die in de wijzigingsregeling in verband met de voortzetting van een aantal experimenten uit het Convenant hinderbeperkende maatregelen Schiphol voor de duur van het gebruiksjaar 2009 zijn vastgelegd. Het betreft hier de vervangende grenswaarden zoals weergegeven in bijlage 2.

Resultaten

De L_{den} -waarden voor de geluidbelasting in handhavingspunten zijn door AAS overeenkomstig het wettelijk vastgelegde berekeningsvoorschrift berekend en door de Inspectie getoetst aan bovengenoemde grenswaarden.

De resultaten van de berekening van de geluidbelasting in de handhavingspunten L_{den} over de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 zijn weergegeven in bijlage 2. Uit de resultaten blijkt dat geen van de handhavingspunten overschreden is.

In onderstaande tabel zijn (evenals bij het TVG) de resultaten meer inzichtelijk gemaakt op basis van aanvullende gegevens van AAS. In deze tabel zijn de resultaten van de geluidbelastingsberekening per handhavingpunt omgerekend naar het capaciteitsverbruik per handhavingpunt over de periode 1 november 2008 tot en met 28 april 2009.

Nr.	Capaciteits- verbruik	Nr.	Capaciteits- verbruik	Nr.	Capaciteits- verbruik	Nr.	Capaciteits- verbruik
20	39,7%	5	32,5%	19	30,0%	11	26,7%
32	36,7%	35	32,0%	4	29,9%	10	25,9%
33	35,1%	25	31,9%	13	29,8%	17	24,3%
27	34,7%	21	31,5%	12	29,5%	7	22,5%
31	34,5%	16	31,4%	22	28,5%	9	22,1%
24	34,3%	1	31,1%	3	27,8%	8	21,8%
23	33,4%	26	30,8%	15	27,8%	18	15,2%
30	33,1%	29	30,6%	28	27,7%	6	5,6%
34	32,9%	2	30,3%	14	27,6%		

Uitgaande van een tijdsevenredig gemiddelde van 49,0% op 28 april 2009 blijkt uit bovenstaande tabel dat in geen van de handhavingspunten L_{den} het capaciteitsverbruik boven het tijdsevenredige gemiddelde ligt. Hieruit kan worden afgeleid dat de geluidbelasting evenwichtig over de omgeving van Schiphol verdeeld is en er geen handhavingspunten zijn waar sprake is van een serieus overschrijdingsrisico.

4.2.3 *Totale volume geluid L_{night}*

In artikel 4.2.2 van het LVB van 20 februari 2003 is aangegeven dat het TVG (met de L_{night} als indicator voor de geluidbelasting gedurende de periode van 23.00 uur tot 07.00 uur) per gebruiksjaar niet meer dan 54,44 dB(A) mag bedragen. Dit is de grenswaarde waarop in het gebruiksjaar 2009 gehandhaafd wordt.

Resultaten

De L_{night} -waarde voor het TVG is door AAS overeenkomstig het wettelijk vastgelegde berekeningsvoorschrift berekend en door de Inspectie getoetst aan de grenswaarde zoals vastgelegd in het LVB van 20 februari 2003.

Uit de berekening van het TVG L_{night} blijkt een waarde van 47,95 dB(A) op 30 april 2009. Afgezet tegen de grenswaarde van 54,44 dB(A) betekent dit dat op 30 april 2009 nog een TVG L_{night} -ruimte van 6,49 dB(A) beschikbaar was. Dit komt overeen met een nog beschikbare TVG L_{night} -ruimte van ongeveer 78%, gegeven het aantal vluchten en de verkeerssamenstelling zoals die in de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 in de nacht, onafhankelijk van het feitelijke baangebruik, aan de orde zijn geweest.

4.2.4 *Geluidbelasting handhavingspunten L_{night}*

In artikel 4.2.2, derde lid, van het LVB van 20 februari 2004 is aangegeven dat de geluidbelasting in een handhavingpunt (met de L_{night} als indicator voor de geluidbelasting gedurende de periode van 23.00 uur tot 07.00 uur) per gebruiksjaar niet meer mag bedragen dan de voor dat punt aangegeven waarde in bijlage 3 van het LVB. Op basis van het besluit van 23 augustus 2004 tot wijziging van het LVB zijn deze grenswaarden aangepast.

Uit paragraaf 1.5 blijkt dat vanaf 1 november 2008 gehandhaafd wordt op de vervangende grenswaarden zoals die in de wijzigingsregeling in verband met de voortzetting van een aantal experimenten uit het Convenant hinderbepenkende maatregelen Schiphol voor de duur van het gebruiksjaar 2009 zijn vastgelegd. Het betreft hier de vervangende grenswaarden zoals weergegeven in bijlage 4.

Resultaten

De L_{night} -waarden voor de geluidbelasting in handhavingspunten zijn door AAS overeenkomstig het wettelijk vastgelegde berekeningsvoorschrift berekend en door de Inspectie getoetst aan bovengenoemde grenswaarden.

De resultaten van de berekening van de geluidbelasting in de handhavingspunten L_{night} over de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 zijn weergegeven in bijlage 4. Uit de resultaten blijkt dat geen van de handhavingspunten overschreden is.

In onderstaande tabel zijn (evenals bij het TVG) de resultaten meer inzichtelijk gemaakt op basis van aanvullende gegevens van AAS.

In deze tabel zijn de resultaten van de geluidbelastingsberekening per handhavingspunt omgerekend naar het capaciteitsverbruik per handhavingspunt over de periode 1 november 2008 tot en met 28 april 2009.

Nr.	Capaciteits- verbruik	Nr.	Capaciteits- verbruik	Nr.	Capaciteits- verbruik	Nr.	Capaciteits- verbruik
1	35,5%	20	24,4%	4	22,0%	18	20,3%
9	30,0%	2	23,5%	24	21,6%	6	17,4%
25	29,5%	21	23,2%	17	21,3%	14	15,6%
23	29,3%	22	23,0%	19	21,0%	5	13,5%
8	26,9%	12	23,0%	7	20,8%		
10	26,6%	16	22,7%	15	20,7%		
11	25,5%	3	22,0%	13	20,4%		

Uitgaande van een tijdsevenredig gemiddelde van 49,0% op 28 april 2009 blijkt uit bovenstaande tabel dat in geen van de handhavingspunten L_{night} het capaciteitsverbruik boven het tijdsevenredige gemiddelde ligt. Hieruit kan worden afgeleid dat de geluidbelasting evenwichtig over de omgeving van Schiphol verdeeld is en er geen handhavingspunten zijn waar sprake is van een serieus overschrijdingsrisico.

4.3 Grenswaarden voor de uitstoot van stoffen die lokale luchtverontreiniging veroorzaken

In artikel 4.3.1 van het LVB zijn grenswaarden gegeven voor de uitstoot van stoffen die lokale luchtverontreiniging veroorzaken. Het betreft hier de stoffen of stofgroepen koolmonoxide (CO), stikstofoxiden (NOX), vluchtige organische stoffen (VOS), zwaveldioxide (SO₂) en fijn stof (PM₁₀).

Voor ieder van deze stoffen zijn er twee soorten grenswaarden geformuleerd:

- relatieve grenswaarden, die zijn aangegeven in gram emissie van een stof per ton maximum startgewicht, en die betrekking hebben op het totaal van alle vliegtuigbewegingen in een gebruiksjaar (zie artikel 4.3.1, eerste lid, van het LVB);
- absolute grenswaarden (emissieplafonds), die worden bepaald door de in het voorgaande gebruiksjaar op basis van de relatieve grenswaarden toegestane totale emissie (zie artikel 4.3.1, derde lid, van het LVB).

De relatieve grenswaarden zijn in eerste instantie leidend. Zolang die niet worden overschreden spelen absolute grenswaarden geen rol. Wordt voor een stof de relatieve grenswaarde wel overschreden, dan treedt daarvoor de absolute grenswaarde in de plaats, totdat op enig moment de relatieve grenswaarde weer wordt onderschreden. Vanaf dat moment is de relatieve grenswaarde weer leidend. De formule voor de berekening van de absolute grenswaarde is het product van het gerealiseerde gesommeerde maximum startgewicht en de relatieve grenswaarde van het vorige gebruiksjaar.

Resultaten

AAS heeft aan de Inspectie gerapporteerd over de eerste helft van het gebruiksjaar 2009. De aangeleverde cijfers met betrekking tot de relatieve grenswaarden zijn in onderstaande tabel weergegeven.

	CO	NO _x	VOS	SO ₂	PM ₁₀
Grenswaarde artikel 4.3.1, eerste lid, LVB, gebruiksjaar 2009	58,1	74,6	9,9	2,1	2,5
Gerealiseerde emissies eerste helft gebruiksjaar 2009	53,4	67,4	7,9	2,0	2,3

Uit de door AAS aangeleverde cijfers blijkt dat de (relatieve) grenswaarden voor de uitstoot van stoffen die lokale luchtverontreiniging veroorzaken in de eerste helft van het gebruiksjaar 2008 niet overschreden zijn.

5 Toezicht naleving hoogtebeperkingen objecten

In artikel 8.12 van de Wet luchtvaart is aangegeven dat het verboden is objecten waar geen bouwvergunning of aanlegvergunning voor vereist is, op te richten of te verplaatsen in strijd met de hoogtebeperkingen uit het LIB. In artikel 2.2.2 van het LIB is aangegeven dat geen objecten zijn toegestaan die hoger zijn dan een voor een specifiek gebied bepaalde maximale waarde. Het vierde lid van dit artikel richt zich met name op (tijdelijke) bouwkransen, voor zover deze kransen reiken tot een hoogte hoger dan de bovenbedoelde maximale waarden.

Werkwijze Inspectie

In het Handhavingsbeleid is vastgelegd dat door de Inspectie obstakel-inspecties worden uitgevoerd om na te gaan of bouwkransen in de nabijheid van de luchthaven niet te hoog zijn of dat zonder vergunning wordt geopereerd, waardoor het luchtverkeer in gevaar zou kunnen worden gebracht.

Resultaten

In de eerste helft van het gebruiksjaar 2009 hebben 10 inspecties bij bouwkransen plaatsgevonden. In één geval is aangegeven welke restricties er zijn met betrekking tot de hoogte van de bouwkraan, zonder dat het noodzakelijk was de werkzaamheden stil te leggen. In drie gevallen werden de werkzaamheden stopgezet in verband met een overtreding van de geldende hoogtebeperking. De Inspectie heeft de betreffende aannemersbedrijven hierover een waarschuwingsbrief gestuurd. In vier gevallen is voorlichting gegeven om een overtreding te voorkomen.

6 Getroffen voorzieningen

In artikel 8.18 van de Wet luchtvaart is bepaald dat AAS, LVNL en de luchtvaartmaatschappijen zelf en in onderlinge samenwerking voorzieningen treffen om overschrijdingen van grenswaarden te voorkomen. Het platform waar dergelijke voorzieningen besproken worden en waarin over het toepassen van de voorzieningen een besluit wordt genomen is het Environmental and Economic Management Committee (E²MC) van de luchtvaartsector.

Op verzoek van de minister van Verkeer en Waterstaat en met instemming van de leden van het E²MC vervult de Inspectie sinds september 2008 (weer) een waarnemersrol in het E²MC. Hierdoor blijft de Inspectie direct op de hoogte van de zaken die in het E²MC worden besproken, de besluiten die in het E²MC worden genomen en de argumenten die aan deze besluiten ten grondslag liggen. De in het E²MC genomen besluiten worden maandelijks aan de Inspectie bekend gemaakt door middel van een verslag. Daarnaast ontvangt de Inspectie tweewekelijks een quick scan van AAS waarin met name de actuele ontwikkeling van de geluidbelasting en het gebruik van de banen inzichtelijk wordt gemaakt.

In het kader van de sturing van de geluidbelasting is door de luchtvaartsector ervaring opgedaan met baanpreferentiewijzigingen als voorziening om overschrijdingen van grenswaarden te voorkomen. De baanpreferenties zijn zo gekozen dat de baancombinaties die de minste geluidhinder voor de omgeving opleveren, met de hoogste voorkeur worden toegepast. Mocht dat vanwege windcondities niet mogelijk zijn, dan wordt door LVNL een baancombinatie gekozen die een lagere preferentie heeft. Indien in de verdeling van de geluidbelasting over de omgeving onevenwichtigheden ontstaan, waardoor bepaalde handhavingspunten te zwaar belast dreigen te worden, wordt meestal een baanpreferentiewijziging doorgevoerd. Hierdoor wordt dan een andere baancombinatie (tijdelijk) meer preferent.

Resultaten

Op basis van de E²MC-verslagen (en de tweewekelijkse quick scans) heeft de Inspectie schriftelijk kennisgenomen van het feit dat het E²MC op 1 november 2008 een preferentiewijziging heeft doorgevoerd waardoor zoveel mogelijk noordelijk baangebruik¹ wordt toegepast.

¹ Onder noordelijk baangebruik wordt verstaan, starten naar het noorden en landen vanuit het zuiden.

7 Maatregelen inspecteur-generaal

In artikel 8.22 van de Wet luchtvaart is bepaald dat de inspecteur-generaal bij een geconstateerde overschrijding van de grenswaarden maatregelen voorschrijft die naar zijn oordeel bijdragen aan het terugdringen van de belasting binnen de grenswaarden.

Resultaten

In paragraaf 1.7 is aangegeven dat de inspecteur-generaal heeft geconcludeerd dat voor het gebruiksjaar 2009 maatregelen aan AAS en LVNL dienen te worden opgelegd. Dit naar aanleiding van overschrijdingen van grenswaarden voor de geluidbelasting die zich in het gebruiksjaar 2008 in twee handhavingspunten L_{den} en één handhavingspunt L_{night} aan de zuidzijde van Schiphol hebben voorgedaan.

Op 29 april 2009 heeft de inspecteur-generaal een voornemen tot het opleggen van maatregelen aan AAS en LVNL bekend gemaakt. Dit voornemen, waarop AAS en LVNL nog hun zienswijze kunnen geven, bevat de volgende maatregelen:

- Tot 15 oktober 2009 mag het verbruik van de voor de L_{den} -handhavingspunten 33 en 32 en L_{night} -handhavingspunt 21 in het gebruiksjaar 2009 beschikbare geluidsruimte niet meer dan 90% bedragen. Daarbij geldt dat de resterende geluidsruimte vanaf 15 oktober 2009 nog tot 100% kan worden vol gemaakt.
- In de periode van 15 oktober 2009 tot 1 november 2009 mag het verbruik van de voor de L_{den} -handhavingspunten 33 en 32 en L_{night} -handhavingspunt 21 in het gebruiksjaar 2009 beschikbare geluidsruimte niet meer dan 10% bedragen, met dien verstande dat dit percentage in deze periode wordt vermeerderd of verminderd met het verschil tussen de hiervoor genoemde grens van 90% op 14 oktober 2009 en de feitelijk verbruikte geluidsruimte op die datum.
- Uit oogpunt van de gemeenschappelijke zorgplicht die de sectorpartijen op basis van artikel 8.18 van de Wet luchtvaart hebben, wordt door AAS en LVNL uiterlijk 15 juni 2009 een beheersplan voor het (restant van het) gebruiksjaar 2009 bij de Inspectie ingediend. Uit dit beheersplan moet blijken op welke manier in het gebruiksjaar 2009 overschrijdingen van de vigerende grenswaarden worden voorkomen. In het bijzonder moet in het beheersplan worden aangegeven op welke wijze aan de hierboven vermelde maatregelen invulling gegeven wordt. Het beheersplan moet (verder) in ieder geval bevatten, een overzicht van potentiële stuurmaatregelen en een beschrijving van de wijze en het moment waarop deze stuurmaatregelen worden ingezet. Tevens worden AAS en LVNL verzocht bij het opstellen van het beheersplan rekening te houden met de afspraken die zijn gemaakt in het kader van de Alderstafel, maar wel binnen het kader van de huidige wet- en regelgeving.

- Schiphol en LVNL handelen overeenkomstig het beheersplan.
- Vanaf 1 juli 2009 wordt door Schiphol tweewekelijks schriftelijk informatie aan de Inspectie verstrekt over het percentuele verbruik van de in genoemde handhavingspunten beschikbare geluidsruijnte.

Op basis van artikel 8.22 van de Wet luchtvaart kan de inspecteur-generaal genoemde maatregelen intrekken of matigen voorzover ze niet langer nodig zijn om een overschrijding van de grenswaarden in genoemde handhavingspunten te voorkomen.

Op basis van artikel 11.16 van de Wet luchtvaart kan door de minister van Verkeer en Waterstaat bij een overtreding van genoemde maatregelen een bestuurlijke boete van maximaal 1.000.000 euro worden opgelegd. In dat geval dient een afzonderlijke afweging plaats te vinden om te bepalen of een bestuurlijke boete op z'n plaats is, en zo ja, hoe hoog die boete dan moet zijn en aan welke partij(en) de boete moet worden opgelegd.

Bijlage A Afwijkingen baan- en luchtruimgebruik

Tabel 1		Aantallen		Categorisatie Voorsnog Niet LVNL				Categor. Voorsnog LVNL			Aggregatie			
#	Aantal/Categorie	Afwijkingen	Totaal aantal vluchten (jets)	Incorrecte data	Veiligheids belang (Wet Luchtvaart Art. 6 2Q(4.2))	Ovoldoende technische voorzieningen (LVB Art. 3.1.2)	Geen LVNL-bemoeienis	Interpretatie issues	Waarschijnlijk veroorzaakt door LVNL	Afwijkingen tgv. Parallel starten vanaf 01-11-2007	Nader te onderzoeken	Voorsnog verantwoordelijkheid LVNL, excl. interpretatie issues	Voorsnog verantwoordelijkheid LVNL, incl. interpretatie issues	Norm (LVB Art. 3.1.3)
	Milieuregels													
1	Verticale afwijkingen overdag van naderende vliegtuigen buiten de TMA	737	81388									737 0,91%	737 0,91%	5,00%
2	Verticale afwijkingen overdag van naderende vliegtuigen in de TMA	3773	81388									3773 4,64%	3773 4,64%	15,00%
3	Horizontale afwijkingen in de nacht van naderende vliegtuigen	361	6761	10	269	7	5	68 ^a	2			70 1,04%	2 0,03%	0,05%
4	Verticale afwijkingen in de nacht van naderende vliegtuigen buiten de TMA	4	6761						4			4 0,06%	4 0,06%	0,05%
5	Verticale afwijkingen in de nacht van naderende vliegtuigen in de TMA	18	6761	1	5		9	3 ^b				3 0,04%	0 0,00%	0,05%
6	Horizontale afwijkingen overdag van vertrekkende vliegtuigen	523	86465					418 ^c	94	11		523 0,60%	105 0,12%	3,00%
7	Horizontale afwijkingen in de nacht van vertrekkende vliegtuigen	60	1745	2	31			2 ^d	1			3 0,17%	1 0,06%	0,05%
8	Verticale afwijkingen van vertrekkende vliegtuigen in de TMA	0	88211									0 0,00%	0 0,00%	0,05%
9	Verticale afwijkingen van vertrekkende vliegtuigen buiten de TMA	15	88211									15 0,02%	15 0,02%	10,00%
Baangebruik														
10	Afwijkingen in baangebruik bij vertrek	14		6	4			4 ^e				4	0	0
11	Afwijkingen in baangebruik bij aankomst	436		2	432			2 ^f				2	0	0

- 59 gevallen 'boven FL70 luchtverkeerweg binnengevlogen' en 9 gevallen dag/nacht overgang binnen marge van 2 minuten
- 2 gevallen dag/nacht overgang binnen marge van 2 minuten en 1 afwijking ten gevolge van het experiment 'verlenging nachtrechtime'
- LVNL hanteert een (door de Inspectie geaccordeerd) aftrekpercentage van 81,6% voor de afwijkingen (exclusief afwijkingen veroorzaakt door parallel starten) die volgens LVNL niet aan LVNL toe te schrijven zijn
- 2 afwijkingen ten gevolge van het experiment 'verlenging nachtrechtime'
- 4 afwijkingen ten gevolge van het experiment 'verlenging nachtrechtime'
- 1 geval dag/nacht overgang binnen marge van 2 minuten en 1 afwijking ten gevolge van het experiment 'verlenging nachtrechtime'

Bijlage B

Grenswaarden handhavingspunten L_{den} en geluidbelasting t/m
30 april 2009

Grenswaarden en geluidbelasting handhavingspunten etmaal L_{den} [dB(A)]				
Punt Nr.	X-coördinaat	Y-coördinaat	Grenswaarde	Geluidbelasting
1	97.325	470.400	56,00	51,00
2	100.475	472.525	57,68	52,57
3	104.150	474.925	58,72	53,23
4	106.325	477.125	58,26	53,06
5	108.875	478.725	57,92	53,08
6	109.675	481.125	57,38	44,91
7	107.625	486.025	57,61	51,23
8	107.725	489.075	58,63	52,12
9	107.725	492.100	57,15	50,68
10	108.525	495.350	59,40	53,60
11	109.175	498.100	59,05	53,38
12	109.550	500.725	58,68	53,44
13	110.250	503.025	57,72	52,51
14	110.775	500.550	57,00	51,47
15	110.575	496.725	58,10	52,61
16	111.750	491.425	56,80	51,84
17	111.825	487.425	57,14	51,12
18	111.950	485.275	61,25	53,22
19	113.625	482.275	53,87	48,67
20	116.175	481.925	57,78	53,81
21	119.050	481.900	57,44	52,43
22	122.025	481.450	57,54	52,09
23	118.800	481.050	56,72	51,96
24	114.525	476.925	57,54	52,92
25	116.100	474.050	57,87	52,94
26	113.575	472.550	55,36	50,29
27	112.500	468.500	56,11	51,57
28	112.600	472.325	55,43	49,91
29	112.525	475.400	57,00	51,88
30	110.475	475.250	57,84	53,05
31	108.600	475.075	58,79	54,21
32	110.150	471.075	57,09	52,77
33	106.800	471.150	56,74	52,24
34	103.400	472.225	57,30	52,53
35	98.400	470.300	57,10	52,23

Bijlage C Handhavingspunten L_{den}

Bijlage D

Grenswaarden handhavingspunten L_{night} en geluidbelasting t/m
30 april 2009

Grenswaarden en geluidbelasting handhavingspunten periode 23-07 uur L_{night} [dB(A)]				
Punt Nr.	X-coördinaat	Y-coördinaat	Grenswaarde	Geluidbelasting
1	102.750	473.250	52,76	48,29
2	104.150	474.925	50,34	44,08
3	105.750	476.600	47,88	41,34
4	108.875	478.725	47,73	41,19
5	108.025	485.875	52,24	43,63
6	108.350	492.100	52,14	44,59
7	108.525	495.350	50,37	43,58
8	109.275	501.750	49,08	43,40
9	109.675	504.850	47,45	42,23
10	110.825	504.425	48,13	42,39
11	110.775	500.550	48,99	43,07
12	110.575	496.725	50,13	43,78
13	110.600	494.400	50,28	43,42
14	110.175	488.550	52,37	44,38
15	118.825	481.650	52,37	45,47
16	120.250	481.500	51,31	44,80
17	118.825	481.350	52,33	45,55
18	111.000	476.350	48,00	41,06
19	109.175	474.600	46,19	39,43
20	110.750	471.600	46,39	40,24
21	115.875	468.125	43,62	37,26
22	111.800	467.525	43,96	37,59
23	109.500	468.025	45,79	40,46
24	106.000	471.050	46,10	39,48
25	100.475	472.525	48,76	43,48

Bijlage E Handhavingspunten L_{night}

